

Sygn. akt VII U 4768/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 marca 2020 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i (...)

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Marcin Graczyk

po rozpoznaniu na rozprawie posiedzeniu niejawnym w dniu 4 marca 2020 r. w W.

sprawy A. Z.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) w W.

o ekwiwalent za deputat węglowy

na skutek odwołania A. Z.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...)w W.

z dnia 16 października 2019 r., znak: (...)

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje A. Z. prawo do ekwiwalentu za deputat węglowy od dnia 1 lipca 2019 r.

UZASADNIENIE

A. Z. w dniu 14 listopada 2019 r. złożył odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...)w W. z dnia 16 października 2019 r.,
znak: (...)odmawiającej mu prawa do deputatu węglowego.

Uzasadniając odwołanie ubezpieczony wskazał, że w latach 1972 - 2014 pracował w (...), które następnie przez komercjalizację przekształciły się w Koleje (...). Praca przez 39 lat z pewnością wypełniła przesłankę 15 lat pracy w kolei, deputat węglowy przysługiwał ubezpieczonemu również w trakcie zatrudnienia w ostatnim miejscu pracy w Kolejach (...) w 2014 r. Odwołujący ponadto podkreślił, że jego wniosek o emeryturę oparty był wyłącznie na okresach zatrudnienia w latach 1972 - 2014, a nie innych okresach zatrudnienia, o których wspomina organ rentowy. W związku z powyższym ubezpieczony wniósł o zmianę skarżonej decyzji poprzez przyznanie mu świadczenia w postaci deputatu węglowego (odwołanie z dnia 14 listopada 2019 r., k. 3-4 a.s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...)w W. w odpowiedzi na odwołanie z dnia 9 grudnia 2019 r. wniósł o jego oddalenie. W uzasadnieniu odpowiedzi na odwołanie organ rentowy podniósł, że w dniu 24 marca 2014 r. A. Z. złożył wniosek o emeryturę. Decyzją z dnia 30 kwietnia 2014 r., znak: (...) organ rentowy przyznał ubezpieczonemu emeryturę z tytułu zatrudnienia na kolei. Do emerytury organ rentowy wypłacał ekwiwalent węglowy. W dniu 5 lipca 2019 r. odwołujący złożył kolejny wniosek o emeryturę w powszechnym wieku emerytalnym. Świadczenie zostało przyznane decyzją z dnia 16 lipca 2019 r. znak: (...)Organ rentowy zaznaczył, że pobierana przez ubezpieczonego emerytura nie jest emeryturą kolejową, a emeryturą powszechną. Bezpośrednio przed nabyciem prawa do emerytury powszechnej odwołujący pozostawał w zatrudnieniu w zakładzie (...) od 15 kwietnia 2019 r. W ocenie organu

rentowego powyższe ustalenia wykluczają przyznanie ubezpieczonemu prawa do deputatu węglowego (odpowiedź na odwołanie, k. 5 -5 verte a.s.).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

A. Z. ur. (...) w dniu 24 marca 2014 r. złożył wniosek o emeryturę wcześniejszą. Ubezpieczony wraz z wnioskiem złożył świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach w okresie od dnia 1 września 1975 r. do 30 kwietnia 1989 r. i od dnia 12 czerwca 1989 r. do 6 maja 2002 r. w (...) S. A. Odwołujący złożył również zaświadczenie potwierdzające zatrudnienie w szczególnych warunkach w (...) Sp. z o.o. w W. od dnia 5 sierpnia 2002 r. do 11 lutego 2013 r., oraz potwierdzające trwanie zatrudnienia na dzień wystawienia zaświadczenia tj. 26 lutego 2014 r. Ubezpieczony przez cały okres zatrudnienia na kolei był uprawniony do deputatu węglowego. Decyzją w dnia 30 kwietnia 2014 r., znak: (...)organ rentowy przyznał ubezpieczonemu emeryturę wcześniejszą z tytułu zatrudnienia na kolei. Do ustalenia emerytury organ rentowy przyjął przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu ubezpieczenia od 1980 do 2013 r. (decyzja ZUS z dnia 30 kwietnia 2014 r.; świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach z dnia 6 maja 2002 r.; świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach z dnia 7 czerwca 2002 r.; zaświadczenie o zatrudnieniu w (...) Sp. z o.o. w W. z dnia 26 lutego 2014 r. - akta ZUS).

Ubezpieczony w okresie od dnia 1 września 1975 r. do dnia 30 kwietnia 1989 r. pracował w K. Rejonowej Służby Ochrony Kolei w W. na stanowisku strażnika, starszego strażnika, przodownika, starszego przodownika. Przysługiwał mu deputat węglowy. W okresie od 2 maja 1989 r. do 19 maja 1989 r. pracował jako wydawca narzędzi w (...) Zakłady (...). Natomiast w okresie od 12 czerwca 1989 r. do 6 maja 2002 r. odwołujący pracował w (...) S. A. w pełnym wymiarze czasu pracy jako starszy przodownik SOK, starszy strażnik SOK i była to praca wykonywana w szczególnych warunkach. Następnie ubezpieczony był zatrudniony w okresie od 5 sierpnia 2002 r. do 31 grudnia 2004 r. w (...) Sp. z o.o. (...) Zakład (...), a od 1 stycznia 2005 r. do 18 grudnia 2014 r. w (...) Sp. z o.o. w W. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowiskach: zwrotniczego, starszego zwrotniczego, starszego rzemieślnika (świadectwo pracy z dnia 2 maja 1989 r. - akta ZUS, świadectwo pracy z dnia 19 maja 1989 r. - akta ZUS, świadectwo pracy z dnia 3 czerwca 2002 r. - akta ZUS, świadectwo pracy wystawione przez (...) Sp. z o.o. w W. z dnia 18 grudnia 2014 r. - akta ZUS).

Decyzją z dnia 9 lutego 2015 r. znak: (...) organ rentowy przyznał ubezpieczonemu uprawnienia do deputatu węglowego i przeliczył emeryturę od 1 grudnia 2014 r., tj. od miesiąca w którym zgłoszono wniosek. Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustalił wysokość emerytury na kwotę 2 377,52 zł oraz ekwiwalent za deputat węglowy kolejowy w kwocie 124,71 zł miesięcznie od 1 grudnia 2014 r. (decyzja ZUS z dnia 9 lutego 2015 r. znak: (...)- akta ZUS).

W dniu 5 lipca 2019 r. A. Z. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych wniosek o emeryturę powszechną. Decyzją z dnia 11 lipca 2019 r. znak: (...)2003 organ rentowy ponownie ustalił wartość kapitału początkowego dzień 1 stycznia 1999 r. Do obliczenia wartości kapitału początkowego organ rentowy przyjął: podstawę wymiaru kapitału początkowego w kwocie 1 126,39 zł ustaloną w decyzji z dnia 29 grudnia 2014 r. o ponownym ustaleniu kapitału początkowego, okresy składkowe 25 lat i 5 miesięcy, nieskładkowe 7 miesięcy i 12 dni oraz współczynnik proporcjonalny wynoszący 77,34 % i średnie dalsze trwanie życia 209 miesięcy. Kapitał początkowy obliczony na dzień 1 stycznia 1999 r. wyniósł 126 108,51 zł i podlega waloryzacji. Do obliczenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego przyjęto zarobki odwołującego za lata kalendarzowe 1979 - 1988, wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 92,26 %. Organ rentowy decyzją z dnia 16 lipca 2019 r., znak: (...)przyznał A. Z. emeryturę powszechną od dnia 1 lipca 2019 r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek bez deputatu węglowego. Wysokość emerytury została obliczona zgodnie z zasadami określonymi w art. 26 ustawy emerytalnej i wyniosła 2 750,29 zł (decyzja ZUS z dnia 11 lipca 2019 r. znak: (...)2003 - akta ZUS, wniosek o emeryturę z dnia 5 lipca 2019 r. - akta ZUS, decyzja ZUS z dnia 29 grudnia 2014 r. - akta ZUS).

W dniu 5 sierpnia 2019 r. odwołujący złożył w ZUS wniosek o wyjaśnienie dotyczące deputatu węglowego, który dotychczas otrzymywał, ponieważ w decyzji z dnia 16 lipca 2019 r. nie ma informacji o deputacie węglowym. Pismem

z dnia 17 września 2019 r. ubezpieczony wniósł o wydanie decyzji w przedmiocie deputatu węglowego (wniosek A. Z. z dnia 5 sierpnia 2019 r. - akta ZUS, wniosek A. Z. z dnia 17 września 2019 r. - akta ZUS).

Decyzją z dnia 16 października 2019 r. znak:(...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych, odmówił ubezpieczonemu prawa do wypłaty ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy. Decyzja została wydana w oparciu o ustawę z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1270) oraz ustawy z dnia 8 września 2008 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego (...) (Dz. U. z 2000 r., poz. 948 ze zm.). W uzasadnieniu organ rentowy powołał się na art. 74 ustawy zgodnie z którym deputat węglowy w formie ekwiwalentu pieniężnego przysługuje byłemu pracownikowi kolejowemu pobierającemu emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy (kolejową), a także członkom rodziny tego pracownika pobierającym po nim rentę rodzinną. Zakład Ubezpieczeń Społecznych zaznaczył, że odwołujący nie spełnił wymogu pozostania w zatrudnieniu na kolei ostatnio przed przejściem na emeryturę. Organ rentowy wskazał, że warunek ten jest spełniony gdy były pracownik kolejowy bezpośrednio przed zgłoszeniem wniosku o emeryturę pobierał np. zasiłek przedemerytalny lub rentę i w okresie, w którym miał ustalone prawo do świadczenia, nie wykonywał innej pracy zarobkowej lub nie prowadził działalności gospodarczej. Zakład Ubezpieczeń Społecznych stwierdził, że bezpośrednio przed nabyciem prawa do emerytury powszechnej A. Z. pozostawał w zatrudnieniu w zakładzie (...) od 15 kwietnia 2019 r. Wobec tego brak jest podstaw do wypłaty ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy (decyzja ZUS z dnia 16 października 2019 r. - akta ZUS).

A. Z. odwołał się od powyższej decyzji z dnia 16 października 2019 r. (odwołanie z dnia 14 listopada 2019 r., k. 3-4 a.s.).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach organu rentowego, które były wiarygodne. Zaakcentować jednak należy, że okoliczności faktyczne w sprawie były prezentowane przez obie strony postępowania w taki sam sposób, bez istotnych różnic, a co za tym idzie, można było uznać, iż są one bezsporne.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie jako zasadne zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 74 ust. 1 i 4 ustawy z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji i restrukturyzacji przedsiębiorstwa państwowego (...) (Dz. U. z 2000 r., poz. 948 ze zm.) byłemu pracownikowi kolejowemu pobierającemu emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy, przyznana na podstawie przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin lub przepisów ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych albo przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1270), a także członkom rodziny tego pracownika pobierającym po nim rentę rodzinną przyznana na podstawie wymienionych przepisów, przysługuje prawo do deputatu węglowego w ilości 1800 kg węgla kamiennego rocznie, w formie ekwiwalentu pieniężnego. Prawo do deputatu węglowego nie przysługuje jednak emerytowi lub renciście, jeżeli nie przysługiwało mu w okresie zatrudnienia, z tytułu którego powstało prawo do emerytury lub renty.

W świetle przywołanych regulacji prawo do deputatu węglowego przysługuje pracownikom pracującym na kolei. Przysługuje ono również byłym pracownikom kolejowym, którzy na podstawie właśnie tego zatrudnienia nabyli emeryturę lub rentę. Dla nabycia prawa do deputatu węglowego decydujące znaczenie ma ustalenie, czy wnioskodawcy przysługiwało prawo do deputatu węglowego w okresie zatrudnienia na kolei oraz czy nabycie prawa do emerytury nastąpiło w oparciu o zatrudnienie wykonywane na kolei.

W niniejszej sprawie organ rentowy nie kwestionował faktu, że ubezpieczony jest byłym pracownikiem kolejowym, pobierającym emeryturę na podstawie przepisów ustawy emerytalnej ani, że prawo do deputatu węglowego przysługiwało mu w okresie zatrudnienia, z tytułu którego powstało prawo do emerytury. Jedynym argumentem organu rentowego jest fakt, że ubezpieczony nie spełnił wymogu pozostania w zatrudnieniu na kolei ostatnio przed

przejdziem na emeryturę, bowiem bezpośrednio przed nabyciem prawa do emerytury powszechnej A. Z. pozostawał w zatrudnieniu w zakładzie (...) od 15 kwietnia 2019 r.

Zdaniem Sądu Okręgowego, stanowisko organu rentowego nie znajduje uzasadnienia ani w przepisach prawa materialnego ani w orzecznictwie sądowym. Ubezpieczony pracował na kolei w latach 1975-2014, czyli przez ponad 15 lat. Kapitał początkowy dla ubezpieczonego został wyliczony z lat zatrudnienia na kolei t.j. z okresu 1979-1988. Odwołujący się w latach, w których pozostawał w zatrudnieniu na kolei pobierał deputat węglowy.

Prawo do ekwiwalentu za deputat węglowy jest uprawnieniem o charakterze wyjątkowym o ustawowej podstawie, świadczenie to wypłaca Zakład Ubezpieczeń Społecznych z dotacji celowej z budżetu państwa. W swych początkach było to prawo pracownika kolejowego do bezpłatnego przydziału węgla, co skutkowało zrównoważeniem jego utraty kwotą pieniężną (parytet towaru i pieniądza). Przydzielanie węgla pracownikom i rencistom lub emerytom (...) stanowiło przywilej, mający łagodzić trudności w nabywaniu węgla na wolnym rynku, należny oprócz i niezależnie od wynagrodzenia za pracę oraz od emerytury i renty. Stanowiło także swego rodzaju tradycję wywodzącą się z tego, że węgiel składowany był na terenach kolejowych. Z tych przyczyn deputat węglowy ustanowiony został jako bezpłatny przydział węgla, co realizowało cel wyposażenia pracowników w dobro reglamentowane także po ich przejściu na emeryturę lub rentę, spełniane w pieniądzu tylko wówczas, gdy przydział węgla był zbędny (por. uchwałę siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 6 lipca 2000 r., III ZP 9/00, OSNAP 2000 Nr 24, poz. 902).

Dyspozycją art.74 cytowanej ustawy z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego ustawodawca określił krąg podmiotów, którym przysługuje prawo do deputatu węglowego, tj. byłym pracownikom kolejowym pobierającym rentę lub emeryturę (lub członkom ich rodzin), którzy prawo do renty lub emerytury uzyskali na podstawie jednego z trzech wymienionych aktów prawnych, a ponadto w okresie zatrudnienia na kolei mieli prawo do deputatu węglowego.

Organ rentowy twierdził, że skoro ostatnim zatrudnieniem ubezpieczonego bezpośrednio przed przyznaniem emerytury nie była praca na kolei, to nie nabył on prawa do deputatu węglowego. Ze stanowiskiem tym zgodzić się nie można. Przede wszystkim wymóg taki nie wynika z przepisu art. 74 ust. 1 ustawy. Gdyby zaś wolą ustawodawcy było ograniczenie przedmiotowego prawa jedynie do kategorii osób zatrudnionych na kolei bezpośrednio przed przejściem na świadczenie rentowe, to dałby temu wyraz umieszczając stosowny zapis w art. 74 ustawy. Stylistyka przepisu skłania do wniosku, że ustawodawca położył nacisk na silny związek tego świadczenia ze stosunkiem pracy, gdyż nie użył określenia "emerytowi" lub "renciście", tylko "byłemu pracownikowi kolejowemu". Ekwiwalent za deputat węglowy jest niewątpliwie świadczeniem wywodzącym się ze stosunku pracy na kolei i ten aspekt oraz literalne brzmienie przepisu należy mieć na względzie w procesie wykładni i subsumcji. Zdaniem Sądu Apelacyjnego w Łodzi wyrażonym w wyroku z dnia 17 lutego 2015r. (sygn. III AUa 661/14, LEX nr 1680024) ustawa nie wymaga, aby praca na kolei była ostatnim zatrudnieniem przed nabyciem prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Pogląd ten odnosi się do nabycia prawa do emerytury.

Sąd Okręgowy podziela powyższy pogląd, stwierdzając za Sądem Apelacyjnym w Łodzi, że ust. 1 i ust. 4 art. 74 ustawy z dnia 8 września 2000 r. należy odczytywać łącznie w ten sposób, że prawo do deputatu węglowego przysługuje byłym pracownikom kolejowym, którzy na podstawie właśnie tego zatrudnienia uzyskali emeryturę lub rentę, (podobnie Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w wyroku z dnia 7 marca 2012 r., III AUa 1699/11, Legalis nr 733836 oraz Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 4.11.2015 r. III AUa 852/15, LEX nr 1936822). Oznacza to, że przepis art. 74 ustawy z dnia 8 września 2000 r. nie odnosi się jedynie do byłych pracowników ostatnio zatrudnionych na kolei, ale do wszystkich byłych pracowników kolejowych, którzy jako emeryci lub renciści uzyskali to uprawnienie w oparciu o zatrudnienie na kolei, a nie o inne zatrudnienie.

Jak wynika z niespornego stanu faktycznego ubezpieczony był zatrudniony na podstawie umowy o pracę, w pełnym wymiarze czasu pracy, w okresie od 1 września 1975 r. do 6 maja 2002 r. w (...) S. A., w okresie od 5 sierpnia 2002 r. do 18 grudnia 2014 r. w (...) Sp. z o.o. w W., a do ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego organ rentowy

przyjął wynagrodzenie wnioskodawcy z 10 lat kalendarzowych, tj. z lat 1979-1988 czyli z okresu zatrudnienia na kolei, które zaliczył jako okres składkowy.

Podstawa wymiaru świadczenia emerytalnego ubezpieczonego ustalona została więc ze spornego okresu zatrudnienia na kolei. W tych okolicznościach w pełni uprawnione jest stanowisko ubezpieczonego, że nabył on prawo do ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy.

W związku z powyższym, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał A. Z. prawo do ekwiwalentu za deputat węglowy od dnia 1 lipca 2019 r.

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć (...)

M.P.